

icke blott för den ungdom, som genomgått gymnasierna, utan äfven för ynglingar, som under privat handledning inhemtat de nödiga elementerna. Utom Franska och Ryska kunde i denna läroanstalt derjemte Tyska och Engelska språkens praktiska användande läras, och äfven de elever, som icke äro studenter, på särskild anmälan erhålla tillstånd att besöka föreläsningarne vid universitetet.

Inrättandet af en såbeskaffad läroanstalt synes hafva så mycket större skäl för sig, som till den allmänna förberedande undervisningen endast kan räknas grammatikaliskt studium af fremmande språk jemte den öfning i deras läsande och skrivande under detta studium vinnes; hvaremot en större färdighet att muntligen och skriftligen använda de lefvande språken är en specialkunskap, erforderlig blott för någon viss samhällsställning eller vissa yrken. Denna färdighets meddelande tillhör derföre specialskolan. Väl må det vara förhållandet att denna färdighet i talande bäst vinnes genom öfning från tidigaste år; men öfningen kan dock aldrig påbörjas den offentliga skolan, hvars ändamål icke är att bibringa lärjungarne den ena eller andra talangen, utan måste detta öfverlemnas åt föräldrars och målsmäns egen omsorg.

Det behöfver knappt nämnas, att en läroanstalt, sådan som den föreslagna, bestämd för den ungdom, hvilken redan genomgått skola och gymnasium eller erhållit motsvarande enskild undervisning, icke skulle medföra de vådor för allmänna bildningen och embetsmannabildningen isynnerhet, från hvilka de s. k. Civilgymnasierna vid en samvetsgrann pröfning af deras blifvande inflytande icke torde kunna frikännas.

169 J. V. SNELLMAN – E. LÖNNROT

FLS, Lönnrotiana

30

K<äre> Bror!

Skrif mig en fullmakt att sköta Litteraturbladets ekonomi och uppbära prenumerationsmedlen från och med årgången 1855.

Snellman.

170 FÖRSLAG TILL ÄNDRINGAR I KEJSERLIGA FINSKA HUSHÅLLNINGS SÄLLSKAPETS STADGAR.

HUB, JVS handskriftssamling

40

Med stöd af Kejs<erliga> Finska Hush<ållnings> Sällskapets den 1:a November 1854 fattade beslut få underskrifne Sällskapets ledamöter ödmjukast föreslå nedanförda ändringar i Sällskapets nu gällande Stadgar, såsom i vår tanke af Sällskapets under senaste tid vunna erfarenhet oundgängligen påkallade.

Men då förutses kan, att förslag i ämnet skola från flera håll göras, och då sammanjemkandet af härvid sig företeende olika meningar icke vid Plenum å första årsdagen torde kunna åstadkommas, taga vi oss friheten i första rummet föreslå, att vid sagde Plenum ledamöter måtte väljas till en Komitté, som skulle ega att på grund af de särskilda ingifna förslagen underkasta Stadgarne en ny redaktion, Komittén

obetaget att för sin del tillägga de ändringar, till hvilka den kan anse skäl förefinnas, då Komitténs sålunda tillkomna redaktionsförslag borde före årets utgång i tryck Sällskapets ledamöter meddelas och vid Plenum i Februari 1855 underkastas Sällskapets pröfning. //N. B. I händelse inget specielt stadgande finnes, huru i denna fråga förfaras bör.//

10 För vår del öfvertygade, att Sällskapets verksamhet, Utskottets berömliga bemödanden oaktadt, en längre tid saknat den liflighet och energi, som ensam förmår göra densamma rätt fruktbarande, hafva vi trott oss finna orsakern härtill i bristande detagande för Sällskapets sträfvanden från allmänhetens sida och anse derföre, att alla föreskrifter i Stadgarne, hvilka kunna hämma eller också blott icke gynna ett sådant deltagande i främsta rummet böra utgå och genom lämpligare föreskrifter ersättas.

Det är en känd sak, och vittnar bedröfligt för det ringa intresse, hvarmed ledamöterna i allmänhet följt Sällskapets förhandlingar, att beslut vid Plena blifvit fattade af endast Ordförandena och Utskottets närvarande Medlemmar, och att vanligast endast några få ledamöter 20 utom Utskotts medlemmar vid Plena varit närvarande.

Vi föreslå derföre, att § 34 eller motsvarande paragraf i blifvande ny redaktion af Stadgarne måtte föreskrifvas: *Att vid Plenum intet beslut kan fattas, om icke minst fyra gånger så många ledamöter utom Utskottet, som närvarande Ordföranden och Utskotts medlemmar sammanräknade, i beslutet deltaga; af hvilket antal minst hälften ||, eller dubbelt så många som Ordföranden och Utskotts medlemmar bör vara personligen tillstädes, men den andra hälften får genom de närvarande på grund af fullmakt representeras.* //N. B. Bättre vore kanske att bestämma det antal af Utskottsmedlemmar, som bör vara närvarande, t. ex. 6 30 jemte Ordföranden, och öfriga ledamöternas antal till 24, af hvilka minst 12 personligen närvarande 12 genom fullmäktig representerade. Dock synas dessa siffror vara nog låga.//

Skulle i följd af ett sådant stadgande frågornas afgörande någonsång fördröjas eller till och med Sällskapets verksamhet till någon väsentligare del lida, våga vi hoppas, att om detta förhållande på den väg, hvarom redan är nämndt, bringas till ledamöternas kännedom, desse härigenom skola kraftigt nog erinras om sin pligt, att äfven med någon uppoffring af tid och omkostnad ||genom personligt deltagande medverka för|| Sällskapets för fosterlandet så maktpåliggande ändamål. 40 ||Skulle denna förhoppning icke uppfyllas, har man sannerligen svårt att säga, hvarföre ett Sällskap skall till namnet existera, till hvars sammanträden tre gånger om året icke ett par tiotal ledamöter af flera hundra kunna sammanbringas.//

För att nemligen icke utan behof oftare påkalla personliga deltagare i förhandlingarne, böra utom de i § 33 nämnda trenne Plena i Februari, Juni och November månader alla Extre-sammanträden försvinna, och alltså hithörande stadganden i samma § ||i §§ 35 & 36 samt|| i § 14 Mom~~enterna~~ 6 & 9 utgå.

Huru de i siståberopade paragraf och momenter omnämnda ärenden 50 borde behandlas, skola vi längre fram hafva äran föreslå. I öfrigt kan det icke förutsättas, att Sällskapet kunde komma att handlägga några så brådsakande ärenden, att deras afgörande icke skulle kunna uppskjutas till först inträffande ordinarie-sammanträde.

Äfven få vi till samma § 33 föreslå följande ändring:

Tiden för hvarje Plenum kungöres genom en och en half månad förut

i Finkands Allmänna Tidning tvenne gånger införd annons, hvilken tillika bör upptaga en kort anmälan af alla de ärenden, som vid ifrågavarande sammanträde komma att af Sällskapet handläggas, äfvensom Utskottets tillstyrkande och rekommendation eller afstyrkande för de fall, i hvilka Stadgarne ålägga Utskottet föregående utlåtande i ämnet.

Med hägkomst af de stora afstånden och den svåra kommunikationen i landet, torde detta stadgande icke behöfva vidare motiveras, i synnerhet som dess nödvändighet af det följande göres fullkomligen klar.

Det är nemligen i vår tanke en af de största brister i närvarande Stadgar, att desamma icke förbehålla ledamot någon motionsrätt, med undantag af rättigheten för den, som Utskottets sammanträden bevisat och till dess beslut yttrat afvikande mening, att i frågan vädja till Plenum (se § 30), ej heller lemna frånvarande ledamot någon väg att till Pleni sammanträden skriftligen yttra sig och genom fullmäktig i dess beslut deltaga. 10

Någon vidlyftig utläggning tro vi icke behöfvas, för att öfvertyga hvar och en, att Sällskapet ||i följd af denna Stadgarnes bristfällighet|| gått miste om mången insigtsfull och erfaren ledamots goda råd, samt att öfverhufvud sålunda de flesta dess ledamöter förlorat allt lifligare deltagande för dess förhandlingar och verksamhet. Äfven med bästa vilja måste en stor del ledamöter af ohelsa, bristande tid eller ekonomiska skäl ||ofta|| hindras att bevista sammanträdena; och det kan uppenbart vara jämförelsevis få gifvet, att från ett afstånd af 30 till 80 mil ||endast för detta ändamål tre gånger årligen göra resor|| till Åbo. Att ens fordra något sådant, är sannerligen för mycket. Ingen, som besinnar dessa förhållanden, torde yrka, att nu Sällskapet fortfarande skall ifrån sig utesluta det stora flertalet af sina ledamöter, lemmande dem endast rättigheten att inbetala årsafvifterna. 20

Vi få derföre till vinnande af rättelse i detta förhållande föreslå följande tilläg och ändringar: 30

§ 30 tillägges. *Likaså står det hvarje Sällskapets ledamot fritt att själf eller genom ombud hos Sekreteraren taga del af föredragningslistan till Utskottets sammanträde och före detsamma till honom ingifva sitt skriftliga yttrande i förevarande frågor, hvilket yttrande vid sammanträdet bör uppläsas och protokollet vidfogas.*

I hvilken § äfven slutet borde få följande lydelse:

Skulle den ledamot, som sålunda sin mening till Utskottets protokoll yttrar, icke i Utskottet hafva vunnit sitt syfte, bör Utskottet, ||ifall han derom anhåller, anmäla förhållandet vid första Plenum,|| till det afseende Sällskapet vill på den ifrågavarande protesten fästa. Emellertid går Utskottets beslut i verkställighet. 40

§ 35 tillägges. *Hvarje ledamot kan till Sällskapets afgörande vid dess Plenum framställa förslag rörande Sällskapets verksamhet, men bör då förslaget senast två månader före sammanträdet skriftligen meddelas Utskottet, som öfver detsamma yttrar sig och derom i vanlig ordning kungör. Äfvenså får förslag af ledamot muntligen eller skriftligen väckas i Plenum; och kan äfven förslaget i samma Plenum diskuteras, men beslut i saken icke fattas, förrän vid nästföljande Plenum. Likväl få utan föregående anmälan hos Utskottet nya ledamöter i samma Plenum föreslås och inväljas,* 50

för §37 föreslås följande lydelse:

Då vid Pleni sammankomst skiljaktighet i meningarne uppstår, afgöres frågan genom omröstning; och gälle härvid pluralitetens tanke utom i de fall, om hvilka annorlunda i §§ 3 och 16 föreskrifves.

Omröstningen sker genom ballotering endast vid inkallandet af nya ledamöter. Alla val ske genom öppna valsedlar, hvilka för de från sammanträdet frånvarande ledamöter, som i valet deltaga, böra vara egenhändigt underskrifne och bevittnade. I alla öfriga frågor sker omröstning muntligen, hvarvid närvarande ledamot kan på grund af företedd laglig fullmakt föra talan för frånvarande ledamöter, dock så, att samma person icke får i omröstningen deltaga för flera än 25 röster, sin egen inberäknad.

10 Dessa ändringar anse vi för de viktigaste, såsom vi äro öfvertygade, att hvarje stadgande i öfrigt, som är egnadt att befordra ett lifligare verksamt deltagande för Sällskapets ändamål inom den största möjliga krets, i främsta rummet bör påkalla omsorg vid den blifvande nya redaktionen af Stadgarne. Hvad helst, som kan anföras och ofta blifvit anfördt mot voteringar på grund af fullmakt, förtjenar i vår tanke intet afseende i jemförelse med den obestridligt nyttiga inverkan detta medgifvande isynnerhet för ett Sällskap, som omfattar hela landet, kommer att medföra, Ty endast genom ett sådant medgifvande kunna från Åbo aflägsnare boende ledamöter komma i tillfälle att ||på Sällskapets verksamhet|| utöfva något inflytande, utan hvilket icke
20 heller något deltagande för densamma hos dem kan väntas; såsom å andra sidan Sällskapet derigenom kan tillegna sig utmärktare landtbrukares och industridkares i hvarje del af landet insigt och erfarenhet samt lära känna de framsteg, näringarne i de särskilda landsorterna gjort, och hvad som för deras ytterligare förkofran erfordras. Man kan nemligen förutse, att fullmakter till sammanträdena icke blott skola lemnas åt ledamöter bosatta i Åbo eller dess närhet, dem de aflägsnare boende sällan närmare känna, utan att då frågor af vikt vid ett sammanträde förekomma, deputerade af ett större antal ledamöter
30 utsedda och, om så erfordras, på dessas bekostnad skolan infinna sig, för att sammanträdet öfvervara. Det är också med afseende härpå, vi föreslagit ofvan anförda ändring i § 33, då önskligt är, att den största möjliga offentlighet må gifvas åt föredragningslistan för hvarje sammanträde, på det att Sällskapets ledamöter i alla delar af landet må sättas i tillfälle att bedöma frågornas vikt samt rörande uppfattningen af desamma och afsändandet af deputerad samråda och träffa nödig öfverenskommelse. Ja, det vore enligt vårt förmenande af största gagn, om Sällskapets Sekreterare kunde åläggas, att genom en kort relation i tidningarne och offentliggörande af Utskottets bedömande i viktigare frågor föranleda en offentlig diskussion, genom hvilken meningarne på
40 förhand skulle upplysas och stadgas.

Såsom en följd af det ofvan föreslagna och i sammanhang dermed komme stadgandena i §§ 27 och 36 rörande liggetid för frågor, som till Plenum hänskjutas, att försvinna, samt borde § 39 erhålla förändrad lydelse, nemligen:

Vid val och omröstningar har Ordföranden, då lika antal röster på båda sidor lemna frågan oafgjord, votum desiscium.

Äfvensom till § 26, hvilken paragraf så liberalt och berömligen afser allmänhetens deltagande för Utskottets förhandlingar, ännu borde tilläggas:

50 *Såsnart det vid Utskottets sammanträde ||förda protokol|| blifvit justeradt, bör inom 14 dagar derefter genom Sekreterarens försorg i någon Tidning införas en kort recit om de frågor, som vid sammanträdet blifvit handlagda och om Utskottets i detsamma fattade beslut och vidtagna åtgärder.*

De förändringar i Stadgarne, som för öfrigt kunde vara önskliga, anse vi hafva en underordnad betydelse. Dock tro vi, att i § 23 ett närmare bestämmande af de ärenden, i hvilka Utskottet eger utöfva Sällskapets rätt, vore af nöden, samt att särskildt Utskottet borde åläggas vid Pleni sammanträde i Februari ||jemte det i § 50 föreskrifna årsförslag|| framlägga någon motiverad plan för Sällskapets verksamhet under året, isynnerhet såvidt för utförandet Sällskapets penningtillgångar komma att anlitas, då Sällskapet egde tillfälle att, der så pröfvas nödigt, inskränka Utslottets beslutande rätt; emedan väl Utskottet icke bör anses som en förvaltande myndighet utan som en delegation för verkställande af Sällskapets beslut. Deremot anse vi det vara fullkomligt onödigt, att förbehålla Sällskapets Plenum bedömandet af inlemnade prisskrifter, emedan så få bland ledamöterna kunna af dem taga närmare kännedom, förrän de från trycket utgifvas, och ett bedömande, blott efter det skriften blifvit vid sammanträdet uppläsen, något som icke ens alltid kan ske, måste blifva höst opålitligt. ||Granskningen och bedömandet af prisskrifter bör derföre helt och hållet öfverlätas åt Utskottet. Äfvenså bör Utskottet vid inträffande förfall eller ledighet äga rättighet utse någon ledamot att intaga plats i Utskottet, eller såsom Revisorssuppleant, till dess vid första Plenisammanträde nytt val hinner anställas. § 14 Mommenterna 6 & 9. hvilken rättighet icke synes mera maktpåliggande än den i § 17 Utskottet tillagda, att vid förfall utse t. f. Sekreterare och Skattmästare.||

Likaså synas föreskrifterna för val af Sekreterare och Skattmästare i § 15 tariffa rättelse. Att Utskottet skall ega rättighet efter behag bortvisa de sökande, utan att ens låta ansökningarne komma till Sällskapets kännedom, är något så abnormt, att man sannerligen har svårt att inse, huru ett sådant förbehåll kunnat i Sällskapets Stadgar inflyta. Det enkla i saken synes vara, att Utskottet mottager ansökningsarne, kungör det blifvande valet såsom öfriga ärenden, hvilka komma att i Plenum förhandlas, jemte uppgift på de sökandes namn och bifogande af deras resp(ektive) meritlistor, samt tillika anför sin (Utskottets) rekomendation för den ena eller andra af de sökande, hvilken rekomendation Utskottet har tillfälle vid sjelfva sammanträdet motivera,

Öfvertygade, att den Komitte, hvilken Sällskapet kommer att uppdraga redaktionen af den nya Stadgarne, som i formelt afseende och isynnerhet vid bestämmandet af Utskottets arbetsordning kunna vara önskvärda, och för att icke utan behof ytterligare utsträcka våra anmärkningar, så få vi slutligen endast tillägga:

Då erfarenheten redan öfverallt i landet nogsamtt öfvertygat befolkningen om potatisodlingens nytta, är den för uppmuntran af denna odling anslagna fond numera för ändamålet obehöflig. Likaså synes det vara klart nog ådagalagdt, att den del af Linneslöjds-fonden, som blifvit använd till uppmuntran af finare linneslöjd, väl kunnat framkalla prof på en ganska vacker konstfärdighet i denna slöjd, men icke förmått icke heller framdeles kan förmå medverka till densamma utbredande såsom ett näringsfång ||af någon betydelse|| för landets välfärd, emedan dels bomullsfabrikaterna öfverallt hafva utträngt bruket af linnevävnader, dels handslöjden förr eller senare måste besegras af fabrikationen i stort och machinarbetet. Vår ödmjuka åsigt är derföre, att Sällskapet borde hos Hans Kejs(erliga) Majestät i underdånighet anhålla, att ifrågavarande medel Nådigt måtte ställas till Sällskapets disposition, för att användas till uppmuntran af

nyttiga jordbruksföretag öfverhufvud, t. ex. till belöning för den, som först i en församling odlar fodervexter till något visst, bestämdt belopp m. m., samt att denna ansökning borde ske så tidigt, att de af ett möjligen Nådigt bifall till densamma föranledda föreskrifter kunna i de nya Stadgarne inflyta.

Till Herrar» Ledamöter i Helsingfors.

10 Då undertecknad icke vidare har någon afsigt på Sekreterareplatsen, kan jag väl tillägga den erinran, att lönen bör så betydligt förhöjas, att Sekreteraren, befriad från särskilda näringsomsorger, kan egna all sin tid åt Sällskapets angelägenheter, samt att honom bör tillförsäkras hela lönen i pension vid uppnådda 65 års ålder eller vid derförinnan iråkad obotlig sjukdom, som gör honom tjenstens utöfning omöjlig eller så försvårar densamma, att Sällskapets verksamhet deraf i betydligare mon lider. Endast under sådane vilkor kan Sällskapet hoppas att se någon duglig perdon egna sig åt dess tjenst på denna plats, från hvilken ingen vidare befordran finnes. Många kunna äfven under nuvarande förhållanden efterfika densamma som ett nödbröd, men ingen ||klok
20 man|| gör det, som har annan utsigt för sin framtid isynnerhet som platsen är ganska undanskymd och verksamheten äfven med den största förmåga föga lysande, så att ingen ärelystnad kan vid densamma mana till uppoffring af den reelare fördelen; ekonomiskt oberoende.

J. V. S.

30 **171 REDOVISNING ÖVER INSAMLADE MEDEL FÖR M. A. CASTRÉNS BYST**
HUB, JVS handskriftssamling

För att åstadkomma någon minnesvård, att för efterkommande ådålägga den vördnad och saknad, hvilken samtida Finnar åt M. A. Castrén» minne egnade hafva den aflidnes landsmän sammanskjutit en summa. Flertalet har bifallit förslaget, att i en marmor byst återkalla Castréns anletsdrag; och berömde Danska bildhuggaren Jerichau har åtagit sig att utföra en sådan efter de porträtter af Castrén, som finnas att tillgå. Men då det sammanskjutna beloppet öfverstiger, hvad som
40 för detta ändamål erfordras, har man varit betänkt, att använda öfverskottet för en enkel vård på Castréns graf, och till dess uppresande äfven anhållit hans efterlemnade makas samtycke.

Af ifrågavarande medel öfverlemnas härjemte till Finska» Litteratur» Sällskapet Silfve» Rube»l 650 – med ödmjuk anhållan att Sällskapet ville öfvertaga planens verkställande och sålunda gifva företaget den karakter af allmänt offentligt erkännande, som höfves en gård egnad åt Castréns minne, samt att Sällskapet likaså såsom sin egendom måtte mottaga bysten, för att åt efterkommande tider bevaras.

50 Det belopp, som ytterligare blifvit för ändamålet tecknad, skall så snart det influtit likaledes till Sällskapet öfverlämnas. Och lider det intet tvifvel, att all omkostnad som utöfver beräkning kunde uppstå, skall blifva betäckt, då ännu ett stort antal af den aflidnes vänner, icke funnit tillfälle att lemna sitt bidrag, emedan det redan tecknade beloppet ansetts för behöfvat tillräckligt.